

Jõulud olid sinimustvalged

Aasta lõpul tuli lund kui Otepää lumekahureist, ometi!

Kas mäletate mulluseid pühi, kui jõululaupäeval külmataat paugutas aiateibaid võidu poisikeste raketite ilmkärakatega? Kui Võrus möödeti uueks päevarekordiks 34,6 külmapügalat ning Eesti piires oli õhutemperatuuri erinevus kogunisti 28 kraadi?

Seekord ei alanud pühad mitte nii meeldejäävalt, kuid see-eest rahvuslikult: taevas oli kaks päeva sinine, maa pea üle riigi valge, musta värvi andis pealinna pind.

Küllaga pakast ja lund

Jõulujärgsed sajud muutsid Eesti maastiku ühtlaselt valgeks, ainult suusalund jäi esialgu napiks.

Kui vanasti oodati pikisilmi saaniteid, sest tollest algas nagu õige tali, siis nüüd tegid detsembri lõpu tugevad sajud suurt peavalu just liiklejaile. Jäised küläteed jäid lumekirme alla ning muutusid veelgi libedamaks, isegi suurtel magistraalidel andis mõistatada, kus lõpeb tee ja algab kraav.

Aasta viimastel päevadel püüdis ilmataat suvist sademete nappust heastada ning kallas lund nagu jaksas. Nii saidki 1. jaanuari hommikuks

kõige paksema valge vaiba just need paigad, kus vihmast suve lõpul kõige enam puudust tunti. Võrus oli lund 37 cm, Valgas 30, Tartus 26, Mustvees 23, seda jätkus isegi saartele.

Mõnel pool kiruti ilma, teisel kiideti tegusaid juhte: näiteks laskis Nõo vallavalitsus 31. detsembri hommikul puhataks lükata isegi kohalikud taluteed.

Jõulukuu algas külmaga: esimese kümnepäevaku jooksul ei tõusnud Tartumaal kraadiklaasi näit kordagi plusspoolele, keskmiseks õhutemperatuuriks arvutati $-8,8^\circ$, kuus ja pool kraadi tavalisest madalam näit. Tavalisest jahedamad olid ka järgnevad dekaadid.

Kuu lõpus selgus, et Tartu ilma 137aastases edetabelis jõuti külma poolest auväärsele kaheksandale kohale (kuu keskmine temperatuur $-9,3^\circ$).

Eesti keskmiseks õhutemperatuuriks rehkendati meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis $-8,4^\circ$, sademete hulgaks 25 mm. Kõige külmem oli Võrus ($-10,4^\circ$), kõige soojem Ristnas (-4°).

Viimase poole sajandi vältel on külmem olnud vaid 1978. aasta jube kõle jõulukuu. Mäletatavasti oli tollal viima-

sel kuu ja aasta päeval Tartu kandis isegi $-38,6^\circ$!

Nüüd oli siinmail aastavahtuse tund tunduvalt soojem, kuid siiski päris pakaseline: õhukülma oli $-21,4^\circ$. Raketid kadusid madalatesse lumepilvedesse.

Ilmast mujal

Põhjapoolkera mitmel maal nägid inimesed seekord igatsetud valgeid jõulusid, näiteks USA pealinn üheksandat korda 1872. aastast saadik.

Kui meie jõuluvanade ninad olid külmast sinised, siis maakerakuklapoolel higistasid nende kolleegid palavuse käes. Mõnes Austraalia paigas küündisid kuumapügalad 45ni.

Jakuutias lootsid seevastu kohalikud Ded Morozid, et vahepealne ligi 60° tõeline pakane annab järele ja kinkide jagamise aegu – 31. detsembril või 7. jaanuaril, kuidas kellelgi – on ilm inimlikum. 2003. aasta saabuski seal kõigest 45° külмага.

Peale külma said Maa inimesed jõulukuu tunda ka torme, nagu aasta lõpul ikka: kõige hullemini sasiti Vaiksel ookeanil Guami saare asukaid. Ilusa nimega tai-

fuuni Pongsona (korea keeles 'palsamipöösas') tuul lõhkus kõik süsteemid saarel, lisaks tuli vett päevaga alla peaaegu Eesti aastane kogus. Hea veel, et inimesed eluga pääsesid.

Ilmast muiste

Ilma-elu saja aasta eest oli samuti karm. Tartus arvutati 1902. a detsembri keskmiseks õhutemperatuuriks madal $-8,8^\circ$. Ka tollal oli aasta lõpul 27 cm lund ning Emajõgi paksu jää all. Postimehele kirjutati ilmast.

Läänemaalt. Nagu suvi iseäralik oli, nõnda ka tali. Külmem kestab senini. Kõnetraadid paistavad välja kui jämedad lumenõõrid. Üks Kiltsi valla mees eksinud suure härmatise tõttu teelt ja öösel külmanud kõvaks.

Võõbsu alevis peeti Nigula laata. Kõiges tundus rahavaene aasta. Ainult alkoholi äride poolt kostis nagu mesilase peerehitmise ajal, tume müha.

Ashabadist (Vene linn Persia piiri ääres) teatati, et Andishani linn maavärisemise läbi täiesti ära rikutud on. Rusude vahelt leiti 97 surnuks pigistatud inimest.

AIN KALLIS